

Základní škola Prostějov ul. E. Valenty 52

PŘÍBĚHY NAŠICH SOUSEDŮ

Vzpomínky pana Václava Hrůzy

zpracoval tým ze Základní školy E. Valenty, Prostějov (Vendula Kučerová, Jakub Mikulášek, Ondřej Němec, Klára Smékalová, Tereza Srostlíková) pod vedením paní učitelky Mgr. Hany Lužné

Scénář k rozhlasové nahrávce

Klára Je mlhavé listopadové odpoledne a náš tým ze Základní školy Edvarda Valenty v Prostějově očekává návštěvu pana Václava Hrůzy. Je to pamětník, který slíbil zavzpomínat na doby, které jsou pro nás dějepisem.

Terka Přichází štíhlý, elegantní starý pán s hůlkou. Za chvíli po přivítání a vzájemném představení je nám jasné, že náš host není rodilý Moravák. Snad se časem dovíme, jak se do Prostějova dostal, ale teď se ptáme:

Kuba Pane Hrůza, odkud pocházíte? Čím byli vaši rodiče?

Tak za prvé jsem se narodil ve vesnici, která se jmenovala Líšnice a je to u Milevska a Milevsko je mezi Tábořem a Pískem, v Jižních Čechách. Jinak jsem tvrdej Jihočech a považuju Jižní Čechy za nejkrásnější koutek zeměkoule. No tak, tam jsem se narodil, táta s maminkou měli statek. K jejich neštěstí to byl statek nejlepší ve vsi, protože později na to moc doplatili. Obecnou školu tu jsem chodil u nás v Líšnici ještě. Měli jsme tam jednoho pana učitele, říkalo se mu pan řídící, a ten učil všechny ty děcka. Z toho byl jeden prvňáček, dva třetí třída a tak a von to všechno zvládal.

Tereza Pak následovala měšťanka v Milevsku, jednoroční učební kurz a obchodní akademie. Napřed v Táboře, ale maturitu skládal pan Hrůza už v Praze na obchodní akademii zabývající se zahraničním obchodem a mezinárodními vztahy. V té době už ovládal němčinu, ruštinu a angličtinu.

Kuba Ale na vysokou školu přijat nebyl.

Klára Je rok 1950 a zatím celkem poklidný život mladého kluka se začíná trochu komplikovat. Místo studia nastupuje do praxe v zahraničním obchodě. Ale?

Vzápětí na to přišla akce, která se tehdy jmenovala „akce 77“. To byl takzvaný odchod úředníků do výroby. Takže jsem se stal jedním z těch, kteří byli dobrovolně odešli do výroby. A to byl další začátek průšvihů. Jelikož jsem byl dobrovolně přejít do tehdejšího podniku Avia Vysočany, tak jsem tam nastoupil jako strojní zámečnický, šikovný kluk, že jo. Ale přišli Rusové, který tam začali montovat Migy. No a já jsem, jelikož jsem slušně ovládal ruštinu i angličtinu, tak mi dali na starosti překladatelský oddělení a překládal jsem technickou dokumentaci k těm Migům.

No a, když jezdila tramvaj tam, tak bylo vidět, do té výrobní haly, že se tam staví letadla, prostě, normálně. Jenže se to hodilo!

Kuba Jako jeden z důvodů vašeho zadržení a obžalování!

No tak netrvalo dlouho a... Já jsem měl takovej pokojík jako študák ještě, pronajatej v Praze na Proseku. Votevřeli se dveře a přišli tam dva pánové – revolver. Říkali: „Seber se, hajzle!“ – to mi říkali – „a jdeš s náma!“ No a vod té doby jsem devět let už nic jinýho neviděl.

Kuba Paragrafy při rozsudku zabraly celou stránku. Pan Hrůza byl odsouzen za špionáž pro americké imperialisty, za velezradu. Připočteno mu bylo pochopitelně i jeho studentské rebelství, práce pro skauting, rodinný původ – z tehdejšího pohledu byl syn kulaka.

No a vodsoudili mě, pan prokurátor navrhoval trest smrti provazem, tehdy. No ale, jelikož jsem byl mládě, bylo mi jednadvacet, že, no tak jsem dostal 15 let. No a už to šlo dál. No a tak jsem se stal muklem.

Kuba Mukl – muž určený k likvidaci. To je význam tohoto slova.

Klára Nás pochopitelně velmi zajímá ta část vašeho života, kdy jste byl vězněn v Jáchymově. Nemáme představu o tom, jak to v takovém lágru vypadá a vůbec funguje. Zkuste zavzpomínat.

Ráno byl nástup a šli jsme na šachtu. Jeden a půl kilometru jsme to měli. Šachta se jmenovala Eduard. Potom později se to přifařilo k šachtě jménem Rovnost. Lágr Rovnosti byl hned vedle dolu, ale lágr Nikolaje to měl o kilometr dál. A ten kilometr vypadal tak, že to byla cesta přibližně asi tak tři metry široká, vokoło byl plot z ostnatýho drátu až nahoře. A my jsme se museli postavit, stoupni si, já vám to vokážu.

Tereza A pak nám pan Hrůza s pomocí Kuby ukazoval, jak se, namačkání v útvaru ohraničeném zepředu a zezadu dřevěnými tyčemi a po bocích silnými lany přesouvali na pracoviště. Tomuto přesunu vězni říkali buzerantský pochod.

A tak jsme přišli na šachtu, tam nám to rozvázali a fářali jsme dolů. Makat. A zase po šichtě tímto způsobem jsme zase šli zpátky na Nikolaj.

A ten důl měl hrozně vysokou těžní věž. A my jako sprostý muklové jsme si na ně vymejšleli různé lumpárny. Jelikož jsme měli zimu v těch barákách, tak jsme dole v šachtě kradli dříví, který bylo na výdřevu. Naštípali jsme si ho na kousičky a nosili jsme si ho s sebou na lágr. Na lágr, když se přišlo, byla brána a vedle brány byla – my jsme tomu říkali „špačkárna“. Tam seděli estébáci, který nás hlídali a topili si v kamínkách a tak. A jak jsme si nosili domů to dříví, abychom si mohli zatopit, trošku, někdy, tak nás vždycky zastavili a udělali – říkali jsme tomu filcování. Prostě nás prohmatali, prohlídli, jestli něco nenesem, a to dřevo, to nám odebrali. Tak jsme se my mukli na šachtě dohodli, že jim to zpřijemníme. A jak jsme nosili ty špalíky domů, tak jsme do nich navrtali díru a dole na šachtě ukradli rozbušky, nacpali to do toho, zalepili. A oni, když to potom vyfilcli, tak si s tím topili a my jenom na barákách čekali, kdy to vybuchne. A taky jo! Najednou se špačkárna rozletěla a bylo po ní!

Kuba A to jste se dostali asi do pěkného průšvihů.

Klára Dovídáme se, že byly pak prováděny razie na barácích, takzvaný „lágrfilcování“ a pochopitelně hlavní „viníci“ byly zavírání do korekce.

Kuba A vy jste byl někdy na samotce? Jak to tam vypadá?

Já měl tu smůlu, že když byly nějaký státní svátky první máj a vánoce, velikonoce a tak, automaticky jsem šel do korekce. Automaticky. No a na ten štědrej den tehdy...

Tak jsem samozřejmě byl zase v korekci, v okně rozbitý, venku 31 pod nulou a měl jsem k dispozici jednu deku. Tu jsem si mohl dát pod sebe nebo na sebe, ale v každém případě jsem měl cviky takhle, abych dycky na chvíli se zamknul, poněvadž tam byla příšerná zima, no a dole bydleli ti moji kolegové v tom baráku. A v noci najednou jsem slyšel: „Vašku, jsi tam?“ Říkám „jsem tady v tom rozbitém okně“. „A tak počkej!“ Voni někde ukradli takový dlouhý tyče a ty svázali, na konci těch tyčí udělali takovej balíček. A tím v okně my tam strčili v balíček kousek chleba, kostku cukru, kousek másla a tak dál. A zpívali Kde domov můj a já seděl a brečel. Bylo to hezký!

Tereza Víme, že vězňům odvážně pomáhali i civilní zaměstnanci dolů. Přečetli jsme si příběh paní Štěpánky Balouškové. Ženy, která nasazovala vlastní život, aby pomáhala vězňům z komunistických lágrů. Vězni ji oslovovali „maminko“ a ona své adoptované chlapce měla označeny dvanácti znaky. Pod písmenem L byl v tajné abecedě i pan Václav Hruza.

Tam byla ta paní Štěpánka. To byla zlatá ženská! Přesto přese všechno, že jí hrozil trest, já nevím čeho, určitě zavřít na dlouhý léta, tak nám pašovala kdeco a navštěvovala rodiny. A tak dál, no a my jsme se zase starali vo to, aby se dostalo na příslušný místa.

Terka To bylo taky hodně rizikové.

Klára Podobně jednali i další civilní zaměstnanci. Například pan Mikšovský – rovněž vynášel motáky a přinášel, co bylo třeba.

Kuba Pan Hrůza si v dolech zažil i zával.

Klára Každá předávka motáků a zpráv byla velkým dobrodružstvím. Po závalu se pan Hrůza díky znalosti ruštiny stal pomocným geologem. Vrchní geolog byl totiž Rus. A dostal také trochu lepší vybavení – hlavovou lucernu – no prostě takovou čelovku, protože sbírání vzorků vyžadovalo prolézání po ortech.

Kuba Tak se říká jednotlivým důlním pracovištím.

A tak jsem jednou šel, roznášel jsem těma starejma štolama z Rovnosti na Bratrství motáky nebo podobně a vidím, že jdou proti mně esenbáci, měli taky ty, ty... Já jsem si říkal, jak tohlecnco dopadne. A drže – jsem šel proti nim a říkám: „zdravstvujtě taváryšči, kuda? Oni: Vy ruskij. Nu vot što? Vy kak? Oni: My tipěr, dem tady... podívat, kak ty, ... tě..... snažili se říct vězni – Ťurniky. No a já jsem je vyslechl a pochválil a zeptal jsem se, kudy jdou. A oni říkali, že tam, a tak jsem zahrnul na druhou stranu. A za chvílku jsem byl na druhý straně a vyfáral potom ven.

Kuba Byly útěky? Zúčastnil jste se nějakého?

No útěky byly, jsou a budou vždycky mezi muklama. Někdy skončily ty útěky tak, že přinesly ty mrtvý potom, který postříleli, na lágr a ty ostatní museli chodit okolo a třeba na ně plivat nebo něco podobného.

Když mě naposled chytli, po útěku tak jsem konečně se dostal znovu k soudu, protože když u výslechu potom, když mě zase chytli, tak jsem jim říkal, že jsem utek proto, že moje protesty proti tomu, že jsem byl odsouzen bez soudu, a chtěl utéct, abych moh na ministersvo spravedlnosti a tam jsem dožadovat dalšího soudu, takže toho soudu jsem se dočkal, ale přestože jsem měl odsezeno jenom v lágrech 5 let, tak mě odsoudili na 3 roky a šel jsem domů.

Klára Po propuštění hledal pan Hrůza zaměstnání. Začínal jako posunovač u dráhy na nádraží ve Vršovicích, byl na vojně, poprvé se oženil. Tuto etapu zakončil v Karlově Studánce coby kulturní referent. Odtud přešel do Vrbna pod Pradědem jako ekonom na obchodním úseku a podařilo se mu dostudovat vysokou školu. Také díky velmi vstřícnému řediteli inženýru Jeřábkoví.

Tereza Pak se podruhé oženil a narodili se synové Petr a Pavel.

Kuba Tak to už jsme na Moravě. Ale kdy tam bude ten Prostějov?

No a pak jsme se přestěhovali do toho Prostějova, poněvadž tam mi nabídli, jakože bych moh dostat byt, když budu v tom Intergeu. V tom Intergeu jsem za necelej rok, poněvadž tam byl taky rozumnej ředitel tehdy, tak mi říkal, že ho nezajímá, co jako to, ale, co umím a podobně. No a během roku mě poslali jako šéfa celý oblasti do Mongolska.

Kuba Intergeo – výkonný orgán Geologického úřadu, který byl tehdy na úrovni ministerstva a zabýval se průzkumem a využitím nerostných surovin

- Tereza Jenže v Prostějově pan Hrůza dlouho nevydržel. Od roku 1978 pobýval ve světě. Po sametové revoluci působil jako velvyslanec obchodní rada v Mongolsku. Pracovně pobýval v Laosu, Kambodži, Vietnamu, Indii. V jeho vyprávění se objevila i Jihoafrická republika, Súdán, Patagonii...
- Klára Po skončení mise se vrátil do Intergea, na generální ředitelství v Praze, ale „toulání po světě pokračovalo.
- Tereza Dál jsme si povídali o cestování, rodině, o tom, jak máme používat rozum....
- Klára Jeho nynější manželka momentálně pracuje v Ulanbátaru. Je mongolské národnosti, a předcházejících dvacet let žili společně v západních a jižních Čechách. Když žena musela do Mongolska, rodina si přála mít svého otce a dědečka a pradědečka blízko sebe. A tak se pan Hrůza opět vrátil do Prostějova.
- Tereza Nezbyvá nám než poděkovat. Uvědomili jsme si, že život se nedá shrnout do jedné čtvrt hodiny. Slyšeli jsme spoustu mikropříběhů, které tvořily život věčného rebely pana Václava Hrůzy.
- Klára Pane Hrůza, my vám moc děkujeme za váš čas. Za vaše vzpomínky a příběhy. Máte nějaký životní recept, něco co vás drží v kondici a zdraví?

Takhle, možná, že jo. Nevzpomínám na to, čím mi kdo ublížil, čím mi kdo ukřivdil. Když mi někdo něco vošklivýho udělal, tak jsem mu to dávno odpustil a zapomněl jsem na to. A nevracím se k tomu, a nechci se k tomu vracet. To, co bylo blbý a špatný. Takže pro takovej spokojenej život je nejdůležitější, aby měl člověk sám v sobě klid. A moh se podívat do svědomí a říct si: hele není tam škraloup. Asi. Já nevím.

Kuba Počátkem února 2016 se pan Václav Hrůza dožívá pětadesát let.

Všichni Blahopřejeme!